

Çocuklar Kitap Okuma Becerisini Nasıl Kazanır?

Çocukların, okuma-yazmayı öğrenmesiyle birlikte düzenli kitap okuma becerisini de kazanması gerekir. Bütün aileler çocuklarının adeta bir kitap kurdu olmasını isterler. Çocuklarına kitap okuma becerisi kazandırmak için bol miktarda ödüle başvururlar. “Bu kitabı okursan bitirince sana 20 TL vereceğim” gibi... Bu yöntemle kitap okuyan çocuk, kitap okumaya mı yoksa 20 TL kazanmaya mı odaklanmıştır? Eğer 20 TL verilmediğinde kitap okumayı bırakıyorsa 20 TL'ye odaklanmıştır...

Kitap okuma becerisini kazanması için ödül vermek doğru bir davranış mıdır? İlk 2 ya da 3 kitap için ödül verilebilir. Bu aşamada ödülün verilmesinin amacı, kitap okuma eyleminin çocukta dopamin salgılanmasını sağlamak ve kendi kendine kitap okumaya başlamasını beklemektir. Çocuk sürekli ödül merkezli kitap okuyorsa, kitap okumanın onda dopamin salgılamadığı ve ödüle odaklaştığı sonucuna ulaşılabilir.

Bu aşamadan sonra ödüle devam etmek doğru mudur? Tabi ki hayır. Eğer ödül vermeye devam edilirse, çocukta etik sorunlar ortaya çıkmaya başlayabilir. Nasıl mı?

ABD’de bir baba çocuğuna kitap okutmak için ödül sistemi uygulamaya başlar. Çocuğun okuduğu her kitap için 50 dolar vereceğini taahhüt eder. Çocuk, bir gün sonra kitapla babasının yanına gelir ve kitabı okuduğunu, daha önceden taahhüt edilen 50 doları vermesini ister. Babası, sen kitabı okumadın. Der. Çocuk okuduğunu söyler. Baba, çocuğun elinden kitabı alır ve kitabın son sayfasını açar ve oraya yapıştırılan 50 doları gösterir. Eğer kitabı okusaydın, bu 50 doları görür ve benden de 50 dolar istemezdin. Der.

Bu örnek olay incelendiğinde, ödülün potansiyel sorunlar yaratabildiği görülmektedir. Bu yüzden de 2 ya da 3 ödülünden sonra ödül mekanizmasının işe koşulmaması gerekir. Baskı ve korkutma, şantaj ile kitap okutmak hem doğru değildir hem de yararlı olmaz. Baskıyla kitap okutulan çocuk, kitap okuyormuş gibi yapar. Gözleri kitabın sayfalarında beyni ise, kendisini mutlu eden alanlardadır. Bu çocuklardan okudukları kitabı anlatmasını isterseniz, iki ya da üç cümleden daha fazla cümle kurup anlatamazlar.

Kitap okumayan anne, kitap okumayan baba ve aile bireylerinin olduğu bir ailede, çocuklar kitap okumaz okusa da çok nadir okur... Kitap öncelikle aile bireylerinin tamamının kitap okuduğu bir ortamda ortaya çıkar. Anne okuduğu kitaptan, baba okuduğu kitaptan bilgiler aktarmaya başladığı zaman, çocuklar kitap ile bilgi arasında bağ kurmaya, bilgili olmak için beyni beslemeye gerek olduğunu anlamaya başlarlar. Çocuğa bu durumun sezdirilmesi gerekir. Çocuk, okuduğu kitabı anlatmaya, öğrendiği bilgiyi paylaşmaya başladığı andan itibaren çark dönmeye başlar. Burada önemli olan çarkı döndürebilmektir. Anne, baba ve diğer aile bireyleri okudukları

kitapları referans olarak gösteriyorlar ve iddiaları da okudukları eserlere dayalı yapıyorlarsa, çocuklar söylem ve ispat arasında ilişki kurmaya başlar. Dayanaksız ve mesnetsiz konuşmanın entelektüel ve elit bir yaşantı olmadığını sezmesiyle birlikte, birincil kaynaklara yönelmenin önemini kavrarlar. Aileler aynı kitaptan ikişer tane alarak eş zamanlı okuyup tartışabilirler. Böylece çocuğa ayrıntıyı görme, irdeleme, tez, antitez ve sentez yapma olanağı yaratılır. Bunun için anne-babanın rehberliği önemlidir.

Bu aşamadan sonra çocuğun kitap okuyan arkadaşları ve akran grupları olması gerekir. Çocukların birbirleriyle okudukları kitapları tartışmaya başlaması, altını çizip not aldıkları bilgileri paylaşması, kitap okumanın artık doğal sınırlarını zorladığının göstergesidir. Hatta küçük küçük yazma denemelerinde bulunmaları da olumlu bir gelişmedir. Yazarların, şairlerin adlarını ve eserlerini öğrenmesi, yazarlarla ilgili görüş ve düşüncelerini ileriye sürmeye başlaması, tomurcukların açmaya başladığına işarettir. Yazar ve şairlerin imza günlerine katılmasını ve söyleşilerini dinlemesini sağlamak, çocukların kitap okumaya yönelik motivasyonlarını artırmada etkili bir yaklaşımdır.

Çocukların her okudukları kitabın etkisinde kalmaması, doğru irdelemesi ve eleştirel düşünme becerisini kazanması için yapılması gereken durum, olaylara nesnel bir bakış açısı kazanmasını sağlamaktır. Okuyucu bu aşamada arıya benzer. Çiçek çiçek gezen arı, her çiçekten polen alır ve kendi balını yapar. Okuyucu da öyledir. Onlarca, yüzlerce kitap okur ve kendi bakış açısını, değerlerini ve normlarını geliştirir, varlığını ortaya koyar.

Prof. Dr. Necati CEMALOĞLU